

## Arbetsgrupp västra psykiatri och funktionshinder

**Datum:** 2025-03-10

**Tid:** Kl.09.00-12.00

**Plats:** Västgötagatan 18

**Närvarande:** **Flens kommun:**  
~~Maria Rosenqvist~~

**Katrineholms kommun:**  
Pia Aalto, Gunilla Pettersson, Sara Gibro

**Vingåkers kommun:**  
Magnus Lublin ordf.  
~~Annica Pettersson~~

**Region Sörmland:**  
~~Helena Gustavsson ordf.~~  
Malin Carlsson, ~~Lillemor Berggren~~, Cecilia Casparson  
Bengtsson, ansluter vid 10.00.

**Privat verksamhet:**  
~~Linda Björling~~

**Brukarorganisationen:**  
~~Per Stigberg~~

**Gäster:** Andreas Dahlström och Nettan Candolf för  
Samsjuklighet och Tillsammans för unga vuxna, samt  
Viktoria Sigtryggdottir för suicidprevention.

**Sekreterare:** Anna Andersson

---

## Dagordning

1. Presentationsrunda
2. Tidigare minnesanteckningar – läggs till handlingarna.
3. Kort lägesrapport från verksamheterna
  - a. **Flens kommun:** Ingen deltagare
  - b. **Katrineholms kommun:**

Ansökan om nytt statsbidrag om personligt ombud för KfV.  
Nya SOL utmaning. InsatsUtanBehovsbedömning  
Socialpsykiatri och Funktionsstöd, problematik med narkotika  
nationellt på socialpsykiatriska boenden. Eftersöker  
kompetensutveckling kring ämnet.  
Man har påbörjat yrkesresan.  
Funktionsstöd och missbruk, efterfrågar stöd och stöttning i  
gruppen. Se bifogad fråga och svar längst ner i  
minnesanteckningen.

c. **Vingåkers kommun:**

Tufft ekonomiskt, HVB hem läggs ner, arbetsgruppen för  
boendestöd kommer finnas kvar. Projektet för smart landsbygd  
fortsätter, vilket betyder att man satsar på smarta lösningar, bland  
annat läkemedelsautomater och smarta surfplattor.

d. **Vårdcentraler:** Ingen deltagare

e. **Region:**

HAB: Tufft ekonomiskt med anställningsstopp, svårt att klara  
uppdraget, hitta på nya arbetssätt, prio 1 är patienterna.  
Nya remisskriterier finns på Samverkanswebben, [Ta emot och  
bedöma remiss - Samverkanswebben](#) .

f. **Brukarorganisationen** – Ingen deltagare

4. **Samsjuklighet + unga vuxna** – Andreas Dahlström och Netan Candolf,  
visar en PP presentation. Information om pilotprojekt. Positiva  
reaktioner, PP följer med minnesanteckningar.

5. **Suicidprevention utifrån ett kommunperspektiv** – Viktoria  
Sigtryggsdottir, visar PP om hur Vingåker har jobbat och jobbar kring  
området.

6. **Till och från BGPF**

a. **Rapportering från Workshop Åldras och må bra:**

- i. Viktigt att kartlägga vad andra aktörer, som annan  
huvudman eller frivilligorganisation, redan gör eller kan  
bistå med samt att omvärldsbevaka utanför Sörmland  
gränser.
- ii. Genom samverkan och delaktighet ökar vi chanserna till  
en lyckad insats, viktigt att även följa upp insatsen  
tillsammans med individerna som berörs.
- iii. Workshopen har lyft och öppnat upp ögonen för frågan  
i verksamheterna.
- iv. Det är inte läge att göra något större övergripande utan  
snarare iså fall om att öka kunskapen om NPF diagnoser  
inom tex hemtjänst och larm/nattpatrull.

**b. Det kommer skickas ut "Förslag för utveckling av brukarinflytande inom ramen för omställningen till Nära vård"**

**c. Överförmyndarnämnden, frågor att ta med till respektive kommun:**

- v. Hur ser det ut i respektive kommun med handläggningstider för att få god man/förvaltare?
- vi. Hur fungerar det efter ansökan om god man/förvaltare, upplevs det att det blir avslag som sedan överklagas och bifalles eller att ansökan vanligtvis bifalles inledningsvis?
- vii. Vilka utmaningar finns det? - Försök gärna konkretisera
- viii. Vad för goda exempel finns det? -Försök gärna konkretisera vad som fungerar.
- ix. Beskriv gärna kort hur överförmyndarnämnden är organiserad i respektive länsdel, kommun?
- x. Vad innebär god samverkan mellan Överförmyndarnämnd och region/Socialtjänst?
- xi. finns det förståelse från båda håll och man kan enas om lösningar?
- xii. är det lätt att komma i kontakt med varandra, man vet vem man ska kontakta?
- xiii. har det ännu inte uppstått några svårigheter som gör att individerna får illa?

**7. Övriga frågor**

a. **Besök på Karsudden.** Står i BGPFs anteckning från 250123 att man vänder sig till Jörgen Bragner om man är intresserad av att besöka Karsudden alt bjuda in Jörgen till forum för att informera om verksamheten.

b. **Socialstyrelsens uppdrag Dialog vård- och omsorgskedjan:** Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att genomföra insatser att stärka och utveckla den psykiatriska tvångsvården (inklusive BUP heldygnsvård) och den rättspsykiatriska vården. Det handlar bland annat om att stärka och utveckla vård- och omsorgskedjan före, under och efter tvångsvård. I en kartläggande fas träffar vi verksamhetsrepresentanter för dialogmöten. Syftet är att samla kunskap om vård- och omsorgskedjan så som den fungerar idag, samverkan och behov av stärkta kunskapsstöd.

Dialoger har genomförts med 15 kommuner: Malmö, Piteå, Stockholms stad, Eskilstuna, Västerås, Håbo, Höganäs, Landskrona, Åstorp, Båstad, Katrineholm, Norrköping, Skövde, Falköping och Ystad. Även två regioner har deltagit: Skåne (BUP) och Västra

Götaland (Rättspsykiatri). Kommunerna ombads beskriva vård- och omsorgskedjan utifrån ett nuläge. Olika exempel lyftes på arbete på övergripande organisatorisk nivå, verksamhetsnivå och individnivå. Nivåindelningen finns ytterligare beskriven i *God samverkan i komplexa situationer. Hur lyckas vi?* som Sveriges kommuner och landsting publicerade 2019.

I minnesanteckningarna finns information om hur bland annat Eskilstuna arbetar i samverkan på individnivå. Kommunalt **utredningsboende** (Eskilstuna) i samarbete med psykiatri. Personen kan vara aktuell för öppen psykiatrisk tvångsvård eller frivillig vård. Kommunen arbetar även med "**Intensiv samverkansmodell**" i komplexa ärenden (psykoskedjan), där chefer deltar.

Fråga ställs om detta är vård på lika villkor i länet?

c.

#### **Gott exempel eller rapport från basgrupp:**

Basgruppen för riktlinjearbetet utskrivning från slutenvården fortsätter träffas och innan jul fick några av oss, Katrineholm och Eskilstuna, i uppdrag att se över checklistan för nödvändig information eftersom det kommit synpunkter på den. Kommunerna har haft synpunkter på att myndighet inte får den nödvändiga information som krävs för utredning om t ex. hemtjänst. I möte med Eskilstuna framkom att det i handlar om implementering av checklistan. De olika sjukhusen använder checklistan olika. Handläggarna i Katrineholm kände inte helt igen synpunkterna som inkommit eftersom Kullbergsska sjukhuset har gett rapport enligt checklistan. Om något saknats har handläggare efterfrågat det. Tyvärr att de andra sjukhusen inte använt sig av checklistan och det är svårt att få information vid utskrivning som är nödvändig för bedömning.

8. Nästa möte, 7/4 via Teams mellan 10.00-12.00  
Önskemål om att Anna A kallar om mötena som är kvar under året då vissa mailadresser inte stämmer och det har fallit bort deltagare.  
Kallar om mötena under veckan.



### Fråga

En person som bor i en bostad med särskild service enligt SoL använder dagligen droger och tar emot besökare som uppträder hotfullt mot andra brukare och mot personal. Kan vi förbjuda personen att ta emot dessa besökare? Och hur ska vi hantera droganvändandet? Personen har fått beslutet utifrån sitt psykiska mående. Ska vi polisanmäla?

### Svar

Första delen av denna fråga handlar om möjligheten att begränsa en persons rätt att ta emot besökare i en bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen (SoL) särskilt när besökarna uppträder hotfullt mot andra brukare och personal. Kommunen och socialtjänsten som ansvarar för de särskilda boendena av denna typ har det yttersta ansvaret att säkerställa trygghet och säkerhet för alla som vistas i en bostad med särskild service. Detta inkluderar att hantera situationer där en brukares besökare uppträder hotfullt mot andra brukare eller personal. En bostad med särskild service kan antingen vara en del av den enskildes bistånd för att uppnå en skälig levnadsstandard enligt [4 kap. 1 §](#) SoL, dvs. att den enskilde även får ekonomiskt stöd till själva kostnaden för bostaden eller så är placeringen på ett sådant boende att likställa med att den enskilde hyr bostaden av kommunen såsom sin egen bostad, dvs. den enskilde får inte bistånd för kostnaden för bostaden.

Är bostaden en del av den enskildes bistånd kan en kommun inte generellt begränsa besökare till en person som bor i ett boende med särskild service enligt SoL, där boendet är en del av biståndet och inte ett hyresförhållande. Sådana begränsningar skulle strida mot principerna om självbestämmande och integritet enligt [1 kap. 1 §](#) och [3 kap. 5 §](#) SoL. Eventuella begränsningar måste vara individuellt motiverade och proportionerliga, med hänsyn till den enskildes rätt till en skälig levnadsnivå och social samvaro. I [JO 2018/19 s. 487](#) framgår att det inte finns något stöd i SoL för att generellt begränsa besökare till enskilda i särskilda boenden. JO har kritiserat kommuner som infört allmänna besöksförbud utan att ta hänsyn till den enskildes rättigheter. Av JO 2023 s. 376 framgår att socialtjänsten måste agera för att skydda andra brukare och personal i situationer där hot eller våld förekommer. Det är dock viktigt att åtgärder som begränsar en brukares rättigheter är proportionerliga och väl motiverade, eftersom all socialtjänst vilar på

principerna om självbestämmande och normalisering. Om kommunen inför begränsningar för besökare bör dessa kunna motiveras med hänvisning till specifika omständigheter, såsom smittskyddsskäl eller som i detta fall olagliga substanser samt hot. Det kan i sammanhanget också finnas riktlinjer för de enskilda på boendet att följa ordningsregler för boendet etc. där det också kommuniceras vad konsekvensen kan bli om de inte följs. Övergripande har som sagt kommunen kvar ansvaret för såväl boende som personal.

Är boendet i stället att anse som att den enskilde hyr sin egen bostad av kommunen, så har den enskilde i juridisk mening samma rättigheter som en hyresgäst i ett vanligt hyreshus enligt hyreslagen ([12 kap. jordabalken](#)). Det innebär att den enskilde har rätt att ta emot besök när hen vill, så länge det inte stör andra boende eller strider mot interna regler som syftar till att garantera säkerheten. Frågan om att begränsa tillträdet till boendet för en eller flera personer rör därmed både trygghet och säkerhet för övriga boende samt deras rättigheter som hyresgäster. En begränsning kan göras genom att enligt [12 kap. 25 § jordabalken](#) informera brukaren om att hotfullt beteende från besökare inte tolereras både ur perspektivet andra boende och ur ett arbetsmiljöperspektiv för personalen, utfärda en skriftlig varning om att fortsatt hotfullt beteende kan leda till ytterligare åtgärder, såsom begränsning av besökare och vid behov, och om problemen fortsätter, fatta ett formellt beslut om att förbjuda specifika besökare från att vistas i boendet.

Oavsett typ av boende så finns alltid arbetsmiljölagens ([1977:1160](#)) krav på att arbetsgivaren (kommunen) vidtar åtgärder för att skydda personalens säkerhet. Av den anledningen är det viktigt för personalen att veta vilka som vistas i lokalerna, särskilt på kvällen och natten. Att kunna känna till vem eller vilka som visas i lokalerna och att dessa inte uppträder hotfullt är följaktligen en fråga om arbetsmiljö och säkerhet både för de boende och personalen. Det är fullt rimligt att exempelvis ha dörrar låsta nattetid för att skydda de boende och personalen från obehöriga. Det kan också minska risken för inbrott, stölder eller andra säkerhetsproblem. I rättsfallet SÖH 8124-09 (SÖH: Svea hovrätt, överklagade hyresmål), där en hyresgäst i ett serviceboende störde sina grannar fick hyresvärden rätt att säga upp hyresavtalet. Det framgår att störningar som påverkar tryggheten för andra boende kan motivera åtgärder, inklusive begränsningar av besökare. I [RH 1997:19](#) fann hovrätten att hot mot hyresvärdens personal utgjorde ett allvarligt åsidosättande av hyresgästens förpliktelser, vilket ledde till att hyresrätten förverkades.

Andra delen av frågan handlar om hur droganvändning ska hanteras och hänger ihop med frågan om polisanmälan av olaglig droganvändning. Som alltid gäller övergripande att enligt [11 kap. 1 §](#) SoL är socialnämnden skyldig att inleda en utredning om det framkommer uppgifter som kan föranleda åtgärder från nämnden. Om en brukare i en bostad med särskild service enligt SoL använder droger, kan detta utgöra en sådan situation som kräver utredning. Socialnämnden har också ett ansvar att säkerställa att brukaren får det stöd och den hjälp som behövs för att hantera sitt missbruk, givet att brukaren bor på ett boende med särskild service där uppgiften om missbruk kan vara känd sedan tidigare. Om personen har ett allvarligt missbruk som innebär en påtaglig fara för hans eller hennes hälsa eller utveckling, kan tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) bli aktuellt. I [RH 2011:27](#) framgår att socialtjänsten har en skyldighet att agera skyndsamt vid allvarliga missbruksproblem, särskilt om det finns risk för att brukaren skadar sig själv eller andra.

Droganvändning är olagligt enligt svensk lag och det finns med hänsyn till sekretess en möjlighet att polisanmäla brott i vissa situationer, se [10 kap. 23 §](#) offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I Jordabalken En kommentar till JB och anslutande författningar, JUNO Version: 2B, framgår i kommentaren till [12 kap. 25 §](#) JB att misstankar om brott, inklusive droganvändning, bör polisanmälas om det påverkar tryggheten i boendet. Samtidigt måste socialtjänsten beakta brukarnas integritet och självbestämmanderätt, vilket framgår av JO 2023 s. 376. Det kan också finnas kommunövergripande riktlinjer för vilka saker som ska polisanmälas i den kommunala verksamheten.

Läs mer på ämnessidan [Särskilt boende enligt SoL till personer med funktionsnedsättning](#).